

REGISTER GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

GEMEENTE: DEN HELDER
ADRES: **Plantsoenstraat 5-11** 1781 JP
KADASTRALE AANDUIDING: E 8833, E 2774, E 2775
DATERING:
ARCHITECT:

HISTORIE:

Het bouwblokje aan de Plantsoenstraat is opgetrokken in een deel van Den Helder dat rond het jaar 1900-1910 is bebouwd geraakt. De rooilijn van de Plantsoenstraat volgt, evenals de achterliggende straten (Koningstraat, Hoogstraat en Vroonstraat), de oorspronkelijke kavelindeling van de polder, die tussen het oude dorp Helder en de later gebouwde Rijkswerf ligt en die in de 16^e eeuw is ingepolderd. Aan de Prins Hendriklaan en Koningsplein resteren enkele andere panden uit dezelfde bouwtijd en met een zelfde statigheid. Op dat moment reikte de spoorlijn nog tot aan de zeedijk. Geconstateerd kan daarbij worden, dat de nog aanwezige historische panden uit dit buurtje min of meer georiënteerd waren op dat spoor en dat zij, -zo bij de "entree" van de stad-, een bepaalde voornaamheid moesten uitstralen.

In de Plantsoenstraat waren de notabelen van Den Helder gevestigd. Nr. 5 werd bewoond door een notaris, in het deftige pand nr. 7-9 was een bank gevestigd en nr. 11 was zeer waarschijnlijk het woonhuis van de bankdirecteur. De bank is reeds voor de Tweede Wereldoorlog (jaren '30) verbouwd tot huisartsenpraktijk. Het opmerkelijk diepe pand werd na de oorlog aanzienlijk gemoderniseerd en uitgebouwd, met uitzondering van het voorste gedeelte (wachtkamer en spreekkamer).

BESCHRIJVING:

Het complex van Plantsoenstraat 5, 7-9 en 11 vormt een bouwblok van drie woonhuizen, waarbij de linker het hoogst is en de andere zich profileren als een gelijktijdig opgetrokken woonblok. Er is sprake van een individuele architectuurstijl bij elk woonhuis, maar stilistisch zijn er overeenkomsten zodat het pand zich als een harmonische eenheid profileert.

De linker zijgevel van het bouwblok is rond 1973 aangebouwd, nadat een naastgelegen pand werd weggebroken. Deze gevel is ontworpen door kunstenaars Ger Dekker en Pjotr van Oorschot. De gevel heeft geen openingen en is groter dan het pand zelf.

De rechter zijgevel is geheel afgedekt met gepotdekselde zwart geteerde delen, als herinnering dat het bouwblok ook aan deze zijde voorheen aangrenzende bebouwing had.

Plantsoenstraat 5

Het meest linker pand van dit bouwblok bestaat uit twee volle bouwlagen, met daarboven een tussenverdieping (mezzanino) met zadeldak, dat met zijn nok parallel loopt met de straat. Een opvallende, gecombineerde goot-kroonlijst, beëindigt de voorgevel aan de bovenzijde.

De bakstenen voorgevel van het pand staat op een gepleisterde plint en heeft de stijlenmerken van de Neorenaissance (gebruikt van sierbanden van afwijkend materiaal (speklagen) en van aanzet- en sluitstenen voorziene ontlastingsbogen, ingevuld met siersteentjes.

Er is sprake van drie traveeën. Rechts op de begane grond bevindt zich de entree; daarnaast twee vensters met bovenlicht, waarachter een winkelfunctie (kapperszaak) zichtbaar is. Van de gevelopeningen op de verdieping bestaat de middelste uit openslaande deuren, die op een balkon uitkomen. Dit balkon is voorzien van een houten hekwerk, dat gedragen wordt door flinke consoles, die in het muurwerk op de begane grond steken.

Op de tussenverdieping is sprake van vierkante, openslaande vensters.

Alle vensters zijn voorzien van hardstenen dorpels.

Interieur: waardevolle elementen zijn nog de trap in de hal met geornamenteerde trap-paal; onder de leuning met wrong, zijn ranke, donker geschilderde balustertjes die kenmerkend zijn voor de bouwtijd (circa 1900). In de gemoderniseerde kapperszaak is een vroegere kamer-en-suite aanwezig, compleet met kasten en schuifdeuren (ingevuld met later aangebracht glas). De voorkamer heeft haar oorspronkelijke stucplafond niet meer, de achterkamer is voorzien van een opmerkelijk stucplafond met centraal bloemmotief en een identiek motief in de hoeken. De hoekornamenten worden

verbonden door een sierlijstje met fijn stucwerk (roosmotief). De vroegere locatie van de schouw is aan de rechterzijgevel herkenbaar door een koof in de overgang tussen muur en plafond.

Plantsoenstraat 7-9

Het middelste pand (gebouwd als bank, later artsenpraktijk) is voorzien van een bakstenen voorgevel, die net als het linker pand ook drie traveeën telt. Er is echter sprake van twee bouwlagen. Eveneens is de neorenaissancestijl herkenbaar, zij het op ingetogener wijze dan bij nr. 5. Er is sprake van speklagen en van met siersteentjes ingevulde ontlastingsbogen rond de gevelopeningen op de verdieping.

Het meest opmerkelijke aan deze gevel is de bijzondere entree deur links op de begane grond, die is voorzien van een wit- natuurstenen licht getoogde omlijsting met stijlkenmerken van circa 1910 en een houten paneel deur met ovaal raampje daarin.

De omlijsting heeft klassieke elementen: er is sprake van 40 cm. brede pilasters met cannelures naast de deur, daarboven een omlijsting van het bovenlicht, dat aan weerszijde bloem- en plantenmotieven laat zien.

Verder valt het balkon op in de middelste travee van de verdieping: het is voorzien van een smeedijzeren hekwerkje dat gesteund wordt op rijk bewerkte, houten consoles met bladmotief. De balkondeur is vervangen door een groot glasvlak gevat in een modern kozijn.

De vensters op de verdiepingen zijn voorzien van een bovenlicht.

Interieur: Achter de voordeur is een ruime hal, met daarachter een lange gang (uit- en verbouwd). Direct rechts is de wachtkamer, die betimmerd is met een circa 2 meter hoge lambrisering van eikenhout in stijl- en regelwerk. Links is een ingebouwde driedelige wand, waarvan in het middendeel een deur naar de er achtergelegen spreekkamer is gemaakt. Aan weerszijden van deze deur zijn ingebouwde kasten. In de wachtkamer is een cassettenplafond van stucwerk, dat onderdeel vormt van de architectuur.

In de spreekkamer is eveneens sprake van ingebouwde kasten en omlijstingen, die op identieke wijze zijn vormgegeven als die in de wachtkamer. In de spreekkamer is verder een kleine Art-Deco (circa 1930) schouw van donkerrood gewolkte keramiektegels met hogere schouderstukjes en een kleine zwarte kachel daarvoor. In een kamertje achter deze spreekkamer is een luik in de vloer, dat leidt naar de vroegere bankkluis.

Op de verdieping is de ruimte boven de wachtkamer van oorsprong een kamer-en-suite. Deze kasten en schuifdeuren zijn nog aanwezig, doch niet meer in gebruik. Hier bevindt zich een identieke schouw (anno circa 1930) als in de spreekkamer op de begane grond.

Op de zolder bevinden zich nog vertrekken, die gemaakt zijn van kraaldelen en originele deuren (dienstbodevertrekken?). Paneeldeuren met glas (vormgeving circa 1930) verbinden de onderlinge ruimtes. In de kap is te zien, dat er een eenvormige kapconstructie is met het naastgelegen pand nr. 11.

Beschrijving van Plantsoenstraat 11

Het in baksteen opgetrokken pand staat op hardstenen plint en heeft evenals de andere twee panden ook neorenaissance-details: speklagen, ontlastingsbogen boven de gevelopeningen, welke ingevuld zijn met siersteentjes; de bogen zelf hebben aanzet- en sluitstenen.

De gevel heeft vijf traveeën: in de middelste bevindt zich de eenvoudige houten entree deur. Aan weerszijden zijn twee vensters met natuurstenen dorpels en bovenlichten, die zijn voorzien van glas-in-lood ruitjes.

Op de verdieping bevindt zich in het midden een balkon met houten hekwerk, ingevuld met smeedijzer daaromheen en dat gesteund wordt op identieke consoles als het middelste pand met lofwerk. De deur die uitkomt op het balkon is vervangen door een vlakke, later aangebrachte deur. De vensters op de verdieping zijn vernieuwd en bezitten een dorpel ter hoogte van de speklaag.

Interieur: In de hal valt direct het bijzondere tegelwerk op, dat zich bevindt op lambriseringhoogte (inclusief spiegelomlijsting) en zich doorzet langs de trap. De tegels zijn beige-bruin gevlekt en worden afgewisseld met een laag van frisgroene tegels (kleur kenmerkend voor Art-Decoperiode). De trap heeft een mooie lijn, geaccentueerd door de leuning met wrong en eenvoudige, maar fijn geornamenteerde trap-paal met klassieke elementen.

In de linker voorkamer bevindt zich een ingebouwde eikenhouten vitrinekast.

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING:

Het bouwblokje Plantsoenstraat 5, 7-9 en 11 is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege de historisch-stedenbouwkundige waarde als restant van een klein stukje oudere gevelwand uit de periode rond 1900. Dit was de periode dat de bebouwing rond het toenmalige station allure en statigheid had.

De nog aanwezige allure (ondanks aantastingen) maakt het bouwblokje in zijn geheel interessant , temeer daar er in Den Helder weinig panden meer van een dergelijke statigheid zijn. Daarom is er ook sprake van een zeldzaamheidswaarde.

Daarnaast is er in het bouwblokje nog een aantal interessante interieuronderdelen aanwezig, die kenmerkend zijn voor bepaalde architectuurperiodes en die getuigen van ambachtelijk vakmanschap.

Auteur: Anita van Breugel

Datum beschrijving: december 2012

Literatuur: Jan T. Bremer, Helders Erfgoed, 2008, pag. 117

